Valiokunnan mietintö TaVM 33/2016 vp─ HE 208/2016 vp

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirjanpitolain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirjanpitolain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 208/2016 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- neuvotteleva virkamies Mika Björklund, työ- ja elinkeinoministeriö
- neuvotteleva virkamies Marja Hanski, työ- ja elinkeinoministeriö
- toimistopäällikkö Tiina Visakorpi, Finanssivalvonta
- ylitarkastaja Marja-Liisa Rantanen, Verohallinto
- puheenjohtaja Timo Kaisanlahti, Kirjanpitolautakunta
- asiantuntija Hannu Ylänen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- lakimies Antti Turunen, Keskuskauppakamari
- KHT Tuomas Honkamäki, Suomen Tilintarkastajat ry
- kilpailuasioiden päällikkö Satu Grekin, Suomen Yrittäjät ry
- professori Pontus Troberg

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- Suomen Kuntaliitto
- Suomen Asiakastieto Oy
- Finanssialan Keskusliitto ry
- Finnwatch ry
- Suomen Kiinteistöliitto ry
- Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi kirjanpitolakia, arvopaperimarkkinalakia, osakeyhtiölakia ja osuuskuntalakia.

Valmis
5.0

Esityksellä pantaisiin täytäntöön eduskunnan tilintarkastuslain muutoksen hyväksymisen yhteydessä antama lausuma toimintakertomuksen poistamisesta oikean ja riittävän kuvan vaatimuksesta. Esityksellä pannaan lisäksi täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi, joka koskee tietyiltä suurilta yrityksiltä ja konserneilta edellytettävien muiden kuin taloudellisten tietojen ja monimuotoisuutta koskevien tietojen julkistamista. Kirjanpitolakiin lisättäisiin säännökset muun kuin taloudellisen tiedon raportoinnista. Arvopaperimarkkinalakiin lisättäisiin direktiivin monimuotoisuusosion täytäntöönpanoa varten valtuutussäännös. Lisäksi osakeyhtiö- ja osuuskuntalakiin tehtäisiin teknisiä muutoksia.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Talousvaliokunta puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä vähäisin muutoksin.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettaviksi kirjanpitolakia, arvopaperimarkkinalakia, osakeyhtiölakia ja osuuskuntalakia. Muutoksilla on tarkoitus panna täytäntöön eduskunnan lausuma (TaVM 16/2016 vp — HE 70/2016 vp) toimintakertomuksen poistamisesta oikean ja riittävän kuvan vaatimuksesta. Esityksellä pantaisiin lisäksi täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (2014/95/EU) tehdyt muutokset, jotka koskevat muiden kuin taloudellisten tietojen ja monimuotoisuutta koskevien tietojen raportointia.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota toimintakertomuksen sisältövaatimukset määrittävän säännöksen johdantolauseeseen ja sen sanamuotoon sekä tilinpäätöksen oikea ja riittävä -vaatimuksen yhteyteen ehdotettuun olettamasäännökseen, jonka mukaan toimintakertomuksen lakisääteisiä tietoja ei olisi tarpeen toistaa osana tilinpäätöstä. Valiokunnan kuulemat asiantuntijat ovat esittäneet osin ristiriitaisiakin käsityksiä hallituksen esityksessä ehdotetuista muutoksista.

Toimintakertomus. Talousvaliokunta huomauttaa, että vallitsevaa oikeustilaa ei ole tältä osin tarkoitus muuttaa. Säädöksen sanamuotoon tehtävä muutos voitaisiin tulkita sisällölliseksi muutokseksi, vaikka tarkoituksena olisi yksinomaan selkeyttää oikeustilaa. Epäselvyyden välttämiseksi yksinomaan säännöksen sanamuodon muuttamisesta on syytä pidättäytyä, jos voimassa olevan sääntelyn mukainen ilmaisu ei ole erityisen ongelmalliseksi havaittu.

Tilinpäätöksen antama oikea ja riittävä kuva. Olettamasäännöksen mukaan toimintakertomuksen lakisääteisiä tietoja ei olisi tilinpäätöksessä tarpeen toistaa. Hallituksen esityksessä ehdotettu muutos on luonteeltaan ohje toimintakertomustietojen ja tilinpäätöstietojen keskinäisestä suhteesta, kun on kyse tilinpäätökseltä edellytettävien oikeiden ja riittävien tietojen vaatimuksesta. Talousvaliokunta pitää hallituksen esityksessä ehdotettua sääntelyä tarkoituksenmukaisena.

Selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista. Hallitusohjelman hallinnollisen taakan keventämishankkeen mukaan yrityksille ei tarpeettomasti lisätä hallinnollista taakkaa. Yhdenmukaisesti tämän kanssa hallituksen esityksen ehdottaman sääntelyn soveltamisalaa ei ole katsottu tarpeelliseksi ulottaa direktiivissä edellytettyä laajemmaksi. Talousvaliokunta pitää valintaa oikeansuuntaisena lainsäädännön kehittämisenä. Valiokunta muistuttaa, että yhteiskuntavastuuraportointia voidaan kehittää lainsäädännön ohella tehokkaasti myös itsesääntelyn keinoin. Kansalli-

sessa velvoittavassa lainsäädännössä tulisi pitäytyä yhteiseurooppalaisissa puitemääräyksissä. Yhteiskuntavastuuraportointi kehittyy kaiken aikaa, ja kehityssuunnat määräytyvät pitkälti kansainvälisessä yhteistoiminnassa. Kansallisen lainsäädännön erityispiirteet voivat johtaa sääntelyn päällekkäisyyteen tai muutoin epätarkoituksenmukaisiin toimintaohjeisiin.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki kirjanpitolain muuttamisesta

3 a luvun 2 §. Selvityksen sisältö. Pykälän 4 momenttia voi olla mahdollista tulkita siten, että se johtaa virheelliseen päätelmään säännöksen sisällöstä. Direktiivin (2014/95/EU) mukaan "jos yritys ei noudata tiettyjä toimintaperiaatteita suhteessa yhteen tai useampaan näistä seikoista, muita kuin taloudellisia tietoja koskevassa selvityksessä on annettava selkeä ja perusteltu selvitys siitä, miksei se tee näin." Tässä yhteydessä "näillä seikoilla" viitataan ympäristöasioihin, sosiaalisiin ja työntekijöihin liittyviin seikkoihin, ihmisoikeuksien kunnioittamiseen sekä korruption ja lahjonnan torjuntaan ja näihin liittyviin seikkoihin. Mukaan luetaan lyhyt kuvaus yrityksen liiketoimintamallista, kuvaus toimintaperiaatteista, toimintaperiaatteiden noudattamisen tulokset, näihin liittyvät merkittävimmät riskit sekä tärkeimmät muut kuin taloudelliset tulosindikaattorit.

Epäselvyyden välttämiseksi talousvaliokunta ehdottaa 3 a luvun 2 §:n 4 momenttia muutettavaksi kuulumaan seuraavasti:

"Jos kirjanpitovelvollinen ei joiltain osin noudata 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja toimintaperiaatteita suhteessa 1 ja 3 momentissa mainittuihin seikkoihin, selvityksessä on perusteltava syy noudattamatta jättämiselle."

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 208/2016 vp sisältyvät 2.—4. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 208/2016 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. ***(Valiokunnan muutosehdotukset)***

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

kirjanpitolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kirjanpitolain (1336/1997) 3 luvun 2, 2 a, 3, 4, 12 ja 13 §, sellaisina kuin ne ovat, 2, 2 a, 3 ja 4 § laissa 1620/2015, 12 § laeissa 1208/2015 ja 1620/2015 sekä 13 § laeissa 1304/2004 ja 1620/2015 sekä

lisätään lakiin uusi 3 a luku seuraavasti:

3 luku

Tilinpäätös ja toimintakertomus

2 §

Tilinpäätöksen antama oikea ja riittävä kuva

Tilinpäätöksen tulee antaa oikea ja riittävä kuva toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta olennaisuusperiaatteen mukaisesti ottaen huomioon kirjanpitopitovelvollisen harjoittaman toiminnan laatu ja laajuus.

Jollei muualla tässä laissa säädettyjen velvoitteiden noudattaminen aikaansaa 1 momentissa tarkoitettua oikeaa ja riittävää kuvaa, kirjanpitovelvollisen on ilmoitettava sitä varten tarpeelliset seikat liitetiedoissa ottaen huomioon, mitä 2 a §:ssä säädetään. Tietoja, jotka on tämän taikka muun lain mukaan ilmoitettava toimintakertomuksessa, ei kuitenkaan tarvitse ilmoittaa.

Jos tämän lain muun kuin 3 §:n säännöksen noudattaminen vaarantaisi merkittävällä tavalla oikean ja riittävän kuvan antamisen, sitä ei sovelleta. Asianomainen säännös on yksilöitävä liitetiedoissa sekä annettava selvitys soveltamatta jättämisen perusteista ja vaikutuksista toiminnan tulokseen ja taloudelliseen asemaan.

Edellä 1 momentin soveltamisesta mikroyritykseen säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

2 a §

Olennaisuus yleisenä tilinpäätösperiaatteena

Tilinpäätöksessä esitettävä seikka on olennainen silloin, kun sen pois jättämisen tai väärin ilmoittamisen voidaan kohtuullisesti odottaa vaikuttavan päätöksiin, joita tiedon käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella. Vaikka seikka olisi yksittäisenä epäolennainen, olennaisuuden arviointi tulee kohdistaa kokonaisuuteen, jos samankaltaisia seikkoja on useita.

Sellaisen tilinpäätöstä koskevan seikan osalta, joka ei ole olennainen, oikean ja riittävän kuvan antamiseksi saadaan poiketa tämän lain säännöksestä, joka koskee:

1) tulon tai menon jaksottamista;
2) omaisuus- tai velkaerän arvostamista;
3) esittämistapaa;
4) tilinpäätöksessä esitettäviä tietoja; tai
5) konsernitilinpäätöksen laatimista.

Mitä 2 momentissa säädetään, ei sovelleta 2 luvun 1 §:n mukaiseen velvollisuuteen merkitä jokainen liiketapahtuma kirjanpitoon. Liitetietoihin on sisällytettävä selostus 2 momenttiin perustuvasta poikkeamisesta.

3 §

Muut yleiset tilinpäätösperiaatteet

Tilinpäätöstä laadittaessa 2 ja 2 a §:n mukaisesti sekä tilinavausta tehtäessä noudatettaviin periaatteisiin kuuluvat:

1) oletus kirjanpitovelvollisen toiminnan jatkuvuudesta;
2) johdonmukaisuus laatimisperiaatteiden ja -menetelmien soveltamisessa tilikaudesta toiseen;
3) huomion kiinnittäminen liiketapahtumien tosiasialliseen sisältöön eikä yksinomaan niiden oikeudelliseen muotoon (*sisältöpainotteisuus*);
4) tilikauden tuloksesta riippumaton varovaisuus;
5) tilinavauksen perustuminen edellisen tilikauden päättäneeseen taseeseen;
6) tilikaudelle kuuluvien tuottojen ja kulujen huomioon ottaminen riippumatta niihin perustuvien maksujen suorituspäivästä (*suoriteperuste*);
7) kunkin hyödykkeen ja muun tase-eriin merkittävän erän erillisarvostus; sekä
8) taseessa vastaaviin ja vastattaviin kuuluvien erien ja tuloslaskelmassa tuottojen ja kulujen esittäminen täydestä määrästään niitä toisistaan vähentämättä, jollei yhdisteleminen ole tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi (*netottamiskielto*).

Edellä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu varovaisuus edellyttää erityisesti, että tilinpäätöksessä otetaan huomioon:

1) ainoastaan tilikaudella toteutuneet voitot; sekä
2) kaikki poistot ja arvonalennukset vastaavista sekä velkojen arvon lisäykset samoin kuin kaikki päättyneeseen tai aikaisempiin tilikausiin liittyvät, ennakoitavissa olevat vastuut ja mahdolliset menetykset, vaikka ne tulisivat tietoon vasta tilikauden päättymisen jälkeen.

Silloin, kun on kysymys 2 a §:ssä tarkoitetusta olennaisesta seikasta, saadaan 1 ja 2 momentissa säädetystä periaatteesta poiketa vain erityisestä syystä. Tällaisen poikkeamisen on perustutta-

va lakiin tai sen nojalla annettuun säännökseen tai määräykseen. Liitetietoihin on sisällytettävä selostus poikkeamisen perusteista sekä laskelma poikkeamisen vaikutuksesta tilikauden tulokseen ja taloudelliseen asemaan.

4 §

Lasku- ja maksuperusteisuuden oikaiseminen ja täydentäminen sekä maksuperusteinen tilinpäätös

Vähäisiä kirjauksia, jotka on tehty laskuperusteisesti tai maksuperusteisesti, ei ole tarpeen oikaista ja täydentää suoriteperusteen mukaisiksi ennen tilinpäätöksen laatimista, ellei niiden yhteisvaikutus ole olennainen.

Jos mikroyritys on yhdistys tai säätiö, se saa laatia tilinpäätöksensä myös maksuperusteisesti edellyttäen, että se ei ole emoyrityksenä konsernissa, josta on laadittava konsernitilinpäätös. Maksuperusteisessa tilinpäätöksessä tulee esittää ainakin seuraavat liitetiedot:

1) arvio menettelyn vaikutuksesta tilikauden tulokseen ja taloudelliseen asemaan;
2) taseeseen merkitsemättömät ostovelat ja myyntisaamiset;
3) muutokset 4 luvun 4 §:n 2 momentissa tarkoitetussa vaihto-omaisuudessa;
4) muutokset 4 luvun 3 §:ssä tarkoitetuissa pysyvissä vastaavissa;
5) vieraan pääoman korkojen suoriteperusteinen määrä; sekä
6) lomapalkkavelan suoriteperusteinen määrä.

12 §

Tilintarkastusta koskevat tiedot

Jos kirjanpitovelvollisen tilinpäätös ja hallinto on tilintarkastuslaissa (1141/2015) tarkoitetun tilintarkastuksen kohteena, kirjanpitovelvollisen tulee liittää jäljennös tilintarkastuskertomuksesta rekisteröitäväksi ilmoitettavaan tilinpäätökseensä ja toimintakertomukseensa sekä tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen, jonka kirjanpitovelvollinen muuten julkistaa.

13 §

Tase-erittelyt

Tilinpäätöstä varmentamaan on laadittava tase-erittelyt.

Tase-erittelyihin sovelletaan2 luvun 7 ja 9 §:ää ja 10 §:n 1 ja 3 momenttia.

Tase-erittelyjä ei ilmoiteta rekisteröitäväksi.

3 a luku

Selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista

1 §

Soveltamisala

Edellä 1 luvun 9 §:ssä tarkoitetun yleisen edun kannalta merkittävän suuren yhteisön, jonka työntekijämäärä tilikauden aikana on keskimäärin yli 500 henkilöä, on sisällytettävä toimintakertomukseen selvitys myös muista kuin taloudellisista tiedoista.

2 §

Selvityksen sisältö

Selvityksessä on oltava ainakin tiedot siitä, miten kirjanpitovelvollinen huolehtii:
1) ympäristöasioista;
2) sosiaalisista asioista ja henkilöstöasioista;
3) ihmisoikeuksien kunnioittamisesta;
4) korruption ja lahjonnan torjunnasta.

Tiedot on annettava siinä laajuudessa kuin se on tarpeen kirjanpitovelvollisen toiminnan vaikutusten ymmärtämiseksi.

Selvityksessä on oltava:
1) lyhyt kuvaus kirjanpitovelvollisen liiketoimintamallista;
2) kuvaus toimintaperiaatteista, joita kirjanpitovelvollinen noudattaa huolehtiessaan 1 momentissa mainituista asioista sekä sen soveltamat riittävän huolellisuuden turvaavat menetelmät;
3) 2 kohdassa tarkoitettujen toimintaperiaatteiden noudattamisen tulokset;
4) kuvaus kirjanpitovelvollisen liikesuhteet, tuotteet ja palvelut sekä muu toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen keskeisistä 1 momentissa mainittuihin asioihin liittyvistä riskeistä, joiden toteutuminen todennäköisesti haittaa sen toimintaa sekä selostus siitä, miten kirjanpitovelvollinen hallitsee näitä riskejä;
5) tärkeimmät muut kuin taloudelliset tunnusluvut, jotka ovat merkityksellisiä kirjanpitovelvollisen liiketoiminnalle.

Jos kirjanpitovelvollinen ei joiltain osin noudata 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja toimintaperiaatteita suhteessa 1 ja 3 momentissa mainittuihin seikkoihin, selvityksessä on perusteltava syy noudattamatta jättämiselle.

Selvityksessä on tarvittaessa viitattava tilinpäätöksessä esitettyihin lukuihin tai annettava niistä lisätietoja.

Selvityksen antamisessa kirjanpitovelvollinen saa halutessaan myös noudattaa kansallisia, Euroopan unionin taikka kansainvälisiä toimintakehyksiä. Tällöin on kirjapitovelvollisen ilmoitettava, mitä toimintakehyksiä on selvityksen laatimisessa noudatettu.

3 §

Poikkeus tietojen esittämiseen

Neuvotteluihin tai niiden kuluessa ilmeneviin tapahtumiin tai asioihin liittyviä tietoja saadaan jättää ilmoittamatta, jos kirjanpitovelvollisen perustellun käsityksen mukaan tietojen julkistaminen aiheuttaisi vakavaa haittaa kirjanpitovelvollisen kaupalliselle asemalle. Edellytyksenä on kuitenkin, että tietojen poisjättäminen ei estä kirjanpitovelvollisen toiminnan kehityksen ja tuloksen sekä taloudellisen aseman vaikutusten oikeaa ja tasapuolista ymmärtämistä.

4 §

Konserni

Jos kirjanpitovelvollinen on konsernin emoyhteisö, emoyhteisö antaa 2 §:ää vastaavan selvityksen konsernista. Tytäryhteisö, jonka tiedot sisältyvät emoyhteisön selvitykseen, ei ole velvollinen antamaan erillistä selvitystä.

5 §

Toimintakertomuksesta erillinen selvitys

Kirjanpitovelvollinen voi antaa 2 §:ssä tarkoitetut tiedot myös toimintakertomuksesta erillisenä selvityksenä, jos se julkaistaan samanaikaisesti toimintakertomuksen kanssa. Vaihtoehtoisesti erillinen selvitys voidaan julkaista kirjanpitovelvollisen verkkosivuilla kuuden kuukauden kuluessa kyseisestä tilinpäätöspäivästä, jos toimintakertomuksessa viitataan tähän kyseiseen myöhemmin verkkosivuilla julkaistavaan erilliseen selvitykseen.

Erillinen selvitys päivätään ja allekirjoitetaan noudattaen 3 luvun 7 §:n 1 momenttia.

6 §

Tietojen tarkistaminen

Kirjanpitovelvollisen tilintarkastajan on tarkistettava, että selvitys kirjanpitovelvollisen muista kuin taloudellisista tiedoista on annettu. Jos selvitys annetaan toimintakertomuksesta erillisenä kertomuksena, tilintarkastajan on tilintarkastuskertomuksessaan ilmoitettava, jos tilinpäätöksen ja erillisen selvityksen tiedot eivät ole yhdenmukaisia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 3 luvun 2, 2 a, 3 ja 4 §:ää sovelletaan ensimmäisen kerran 31 päivänä joulukuuta 2016 päättyvältä tilikaudelta laadittavaan tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen.

Tämän lain 3 a lukua sovelletaan ensimmäisen kerran 31 päivänä joulukuuta 2017 päättyvältä tilikaudelta laadittavaan toimintakertomukseen ja erilliseen selvitykseen.

2.

Laki

arvopaperimarkkinalain 7 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan arvopaperimarkkinalain (746/2012) 7 luvun 17 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1278/2015, sekä

lisätään 7 lukuun uusi 7 a § seuraavasti:

7 luku

Säännöllinen tiedonantovelvollisuus

7 a §

Selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista

Liikkeeseenlaskijan on esitettävä toimintakertomuksessa tai erillisessä kertomuksessa selvitys muista kuin taloudellisista tiedoistaan noudattaen kirjanpitolain (1336/1997) 3 a lukua.

17 §

Asetuksenantovaltuus

Valtiovarainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset:

1) tässä luvussa säädetystä tiedonantovelvollisuudesta avoimuusdirektiivin ja komission avoimuusdirektiivin perusteella antamien säädösten täytäntöön panemiseksi;

2) tässä luvussa säädetyn puolivuosikatsauksen, tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen sekä muun tiedonantovelvollisuuden sisällöstä ja julkistamisesta;

3) arvopaperin liikkeeseenlaskijan hallinto- ja ohjausjärjestelmästä esitettävästä selvityksestä ja sen julkistamisesta yhtiömuodoltaan tietynlaisten yhtiöiden tilinpäätöksistä annetun neuvoston direktiivin 78/660/ETY, konsolidoiduista tilinpäätöksistä annetun neuvoston direktiivin 83/349/ETY, pankkien ja muiden rahoituslaitosten tilinpäätöksestä ja konsolidoiduista tilinpäätöksistä annetun neuvoston direktiivin 86/635/ETY sekä vakuutusyritysten tilinpäätöksistä ja konsolidoiduista tilinpäätöksistä annetun neuvoston direktiivin 91/674/ETY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/46/EY täytäntöön panemiseksi sekä säännökset arvopaperin liikkeeseenlaskijan tarkastusvaliokunnan tehtäviä hoitavaa toimielintä koskevien tietojen antamisesta, jotka perustuvat tilinpäätösten ja konsolidoitujen tilinpäätösten lakisääteisestä tilintarkastuksesta, direktiivien 78/660/ETY ja 83/349/ETY muuttamisesta sekä neuvos-

ton direktiivin 84/253/ETY kumoamisesta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2006/43/EY;

4) neuvoston direktiivin 2013/34/EU muuttamista tietyiltä suurilta yrityksiltä ja konserneilta edellytettävien muiden kuin taloudellisten tietojen ja monimuotoisuutta koskevien tietojen julkistamisen osalta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/95/EU täytäntöön panemiseksi;

5) kolmannen maan säännöllistä tiedonantovelvollisuutta koskevan sääntelyn vastaavuudesta siten, etteivät asetuksen säännökset ole avoimuusdirektiivin taikka tilinpäätöstä ja konsernitilinpäätöstä koskevien Euroopan unionin säännösten vastaisia.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Monimuotoisuutta koskeva selvitys tulee laatia ensimmäisen kerran tilikaudelta, joka alkaa 1 päivänä tammikuuta 2017 ja raportoida vuonna 2018.

_____

3.

Laki

osakeyhtiölain 6 luvun 16 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan osakeyhtiölain (624/2006) 6 luvun 16 a §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 623/2016, seuraavasti:

6 luku

Osakeyhtiön johto ja edustaminen

16 a §

Hallituksen tehtävät yleisen edun kannalta merkittävässä yhtiössä

— —

Mitä 1 momentin 3 kohdassa ja 2 momentissa säädetään, ei koske:

1) yhtiötä, jonka emoyhteisössä hoidetaan kyseiset tehtävät;

2) siirtokelpoisiin arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä (yhteissijoitusyritykset) koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovitta-

misesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/65/EY 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua yhteissijoitusyritystä tai vaihtoehtoisten sijoitusrahastojen hoitajista ja direktiivin 2003/41/EY ja 2009/65/EY sekä asetuksen (EY) N:o 1060/2009 ja (EU) N:o 1095/2010 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/61/EU 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua vaihtoehtoista sijoitusrahastoa;

3) yhteisöä, jonka ainoa tarkoitus on laskea liikkeelle Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/71/EY täytäntöönpanosta esitteiden sisältämien tietojen, esitteiden muodon, viittauksina esitettävien tietojen, julkistamisen ja mainonnan osalta annetun komission asetuksen (EY) N:o 809/2004 2 artiklan 5 kohdassa tarkoitettuja omaisuusvakuudellisia arvopapereita.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

osuuskuntalain 6 luvun 16 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan osuuskuntalain (421/2013) 6 luvun 16 a §, sellaisena kuin se on laissa 624/2016, seuraavasti:

6 luku

Osuuskunnan johto ja edustaminen

16 a §

Hallituksen tehtävät yleisen edun kannalta merkittävässä osuuskunnassa

Jos osuuskunta on kirjanpitolain 1 luvun 9 §:ssä tarkoitettu yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö, sen hallituksen tehtävänä on osuuskunnan taloudellisen raportoinnin ja tarkastuksen osalta erityisesti seurata ja arvioida osuuskunnan:

1) taloudellista raportointijärjestelmää;

2) sisäisen valvonnan ja tarkastuksen sekä riskienhallintajärjestelmien tehokkuutta;

3) tilintarkastajan riippumattomuutta ja erityisesti tämän harjoittamaa muiden kuin tilintarkastuspalveluiden tarjoamista.

Edellä 1 momentissa mainittujen tehtävien lisäksi hallituksen on seurattava osuuskunnan tilintarkastusta ja valmisteltava osuuskunnan tilintarkastajan valinta.

Mitä 1 momentin 3 kohdassa ja 2 momentissa säädetään, ei koske:

1) osuuskuntaa, jonka emoyhteisössä hoidetaan kyseiset tehtävät;

2) siirtokelpoisiin arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä (yhteissijoitusyritykset) koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/65/EY 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua yhteissijoitusyritystä tai vaihtoehtoisten sijoitusrahastojen hoitajista ja direktiivin 2003/41/EY ja 2009/65/EY sekä asetuksen (EY) N:o 1060/2009 ja (EU) N:o 1095/2010 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/61/EU 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua vaihtoehtoista sijoitusrahastoa;

3) yhteisöä, jonka ainoa tarkoitus on laskea liikkeelle Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/71/EY täytäntöönpanosta esitteiden sisältämien tietojen, esitteiden muodon, viittauksina esitettävien tietojen, julkistamisen ja mainonnan osalta annetun komission asetuksen (EY) N:o 809/2004 2 artiklan 5 kohdassa tarkoitettuja omaisuusvakuudellisia arvopapereita.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 9.12.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kaj Turunen ps
varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Harry Harkimo kok
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Eero Lehti kok
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Markus Lohi kesk
jäsen Martti Mölsä ps
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Antero Vartia vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller

VASTALAUSE

Perustelut

Esityksellä pannaan täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi, joka koskee suurilta yrityksiltä ja konserneilta edellytettävien muiden kuin taloudellisten tietojen ja monimuotoisuutta koskevien tietojen julkistamista. Kirjanpitolakiin lisätään säännökset muun kuin taloudellisen tiedon raportoinnista.

Lakiesitys jää muiden kuin taloudellisten tietojen raportoinnin osalta vajavaiseksi. Hallitusohjelman hallinnollisen taakan keventämishankkeen mukaan yrityksille ei tarpeettomasti lisätä hallinnollista taakkaa. Yhdenmukaisesti tämän kanssa hallituksen esityksen ehdottaman sääntelyn soveltamisalaa ei ole katsottu tarpeelliseksi ulottaa direktiivissä edellytettyä laajemmaksi. Tämä aiheuttaa sen, että raportointivelvoitteen soveltamisraja on liian kapea ja raportointivelvoite osittain liian suppea.

Soveltamisala

Esityksessä raportointivelvoite ehdotetaan koskemaan vain suuria yleisen edun kannalta merkittäviä yhtiöitä (pörssilistatut yhtiöt, luottolaitokset, vakuutusyhtiöt), joiden henkilömäärä ylittää 500 henkeä. Tämä tarkoittaisi Suomessa vain noin sataa yritystä. Direktiivi ei kuitenkaan estä jäsenvaltioita vaatimasta ei-taloudellisten tietojen julkistamista myös muilta yrityksiltä kuin direktiivissä on säädetty.

Hallituksen esittämä raportointivelvoitteen rajaus johtaisi mielivaltaiseen rajaukseen ja koskisi hyvin suppeaa yritysjoukkoa. Yrityksen ihmisoikeus- tai ympäristöriskien ja vaikutusten kannalta ei ole merkitystä sillä, onko yhtiö listattu pörssiin vai ei. Esimerkiksi päivittäistavarakaupan alalla Kesko on pörssiyhtiö, mutta S-ryhmä ei. Yhtiöt toimivat samalla toimialalla sekä samoissa maissa ja niiden yritystoimintaan liittyvät riskit ja vaikutukset ovat samanlaiset. On mielivaltaista tällä perusteella säätää Keskolle muita kuin taloudellisia tietoja koskeva raportointivelvoite ja olla säätämättä sitä S-ryhmälle. Tämän voi myös katsoa asettavan kilpailevia samanlaisia yhtiöitä eriarvoiseen asemaan.

Soveltamisalaa tulisi laajentaa Suomessa koskemaan kaikkia listaamattomia ja listattuja yrityksiä, jotka määritetään kirjanpitolaissa (KPL) suuryrityksiksi. Kirjanpitolain määritelmä perustuu tilinpäätösdirektiiviin (2013/34/EU), jossa yksi kolmesta suuren yrityksen määritelmän raja-arvosta on yli 250 hengen työntekijämäärä. Kirjanpitolain 1 luvun 4 c §:ssä tarkoitetut yritykset ovat Suomen mittakaavassa suuria yrityksiä, joiden yritystoimintaan voi liittyä merkittäviä rajat ylittäviä ihmisoikeus- ja muita riskejä ja vaikutuksia erityisesti kehittyvissä maissa.

Muita kuin taloudellisia tietoja koskeva raportointivelvoite on joustava sillä tavoin, että raportoinnin laajuus ja yksityiskohtaisuus riippuu yrityksen asianmukaisesti arvioimista potentiaalisista ihmisoikeus- ja muista vaikutuksista, joten velvoitteesta ei voi katsoa aiheutuvan kohtuutonta taakkaa yli 250 henkeä työllistäville suurille yrityksille. Direktiivistä johtuvat raportointivelvoit-

teet eivät siten aiheuta niille yrityksille turhaa hallinnollista taakkaa, jotka ovat asianmukaisesti arvioineet ja perustelleet raportissa, ettei niillä ole merkittäviä ihmisoikeusvaikutuksia.

Alihankkijat ja tavarantoimittajat

Suuret yhtiöt tulee Suomessa lisäksi velvoittaa kertomaan riskiarvioinnin kautta tunnistamansa yritystoiminnan vaikutusten kannalta olennaiset tavarantoimittajat ja alihankkijat. Tälläkin hetkellä jotkin suuret suomalaisyritykset ilmoittavat keskeiset alihankkijansa ja tavarantoimittajansa vapaaehtoisesti. Globaalissa hankintaketjussa toimivien yhtiöiden alihankkijoita ja muita keskeisiä arvoketjuun kuuluvia toimijoita koskevat tiedot voivat olla tarpeellisia arvoketjuun liittyvien kielteisten ihmisoikeusvaikutusten tunnistamiseksi ja vastuun kohdentamiseksi ja arvioimiseksi arvoketjun toimijoiden välillä. Lisäksi tämän avulla viranomaiset kykenevät esimerkiksi tehokkaammin jäljittämään ne tuotantopaikat, joista peräisin olevissa tuotteissa on havaittu tuoteturvallisuusriskejä. Tietojen avulla myös kuluttajat voivat tietää, millaisissa olosuhteissa hyödykkeet on tuotettu, ja tehdä jatkossa vastuullisempia hyödykevalintoja. Lakiesitykseen tulisikin lisätä velvoite raportoida yritystoiminnan vaikutusten kannalta keskeisimmät tavarantoimittajat ja alihankkijat.

Tietojen ilmoittamatta jättäminen

Hallituksen esityksen mukaan kirjanpitovelvollisen ei tarvitse poikkeustapauksissa ilmoittaa tietoja, jos kirjanpitovelvollisen perustellun käsityksen mukaan tietojen julkistaminen aiheuttaisi vakavaa haittaa kirjanpitovelvollisen kaupalliselle asemalle. Edellytyksenä on kuitenkin, että tietojen poisjättäminen ei estä kirjanpitovelvollisen toiminnan kehityksen ja tuloksen sekä taloudellisen aseman vaikutusten oikeaa ja tasapuolista ymmärtämistä.

Laki ei saa antaa yrityksille vapaita käsiä olla antamatta niille kiusallisia tietoja ilman perusteluvaatimusta. Kaupallisen aseman vaarantuminen ei ole riittävä peruste rajoittaa esimerkiksi yritysten vastuuta kunnioittaa ihmisoikeuksia ja tähän sisältyviä riittävän huolellisuuden prosesseja raportointivaatimuksineen. Yrityksiä tulisikin velvoittaa antamaan selkeä ja perusteltu syy tietojen antamatta jättämiselle.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisina paitsi 1. lakiehdotuksen 3 a luvun 1, 2 ja 3 § muutettuina seuraavasti:

Valiokunnan mietintö TaVM 33/2016 vp
Vastalause

3 a luku

Selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista

1 §

Soveltamisala

Edellä 1 luvun 4 §:ssä tarkoitetun suuryrityksen on sisällytettävä toimintakertomukseen selvitys myös muista kuin taloudellisista tiedoista.

2 §

Selvityksen sisältö

(1 ja 2 mom. kuten TaVM)
Selvityksessä on oltava:
(1—3 kohta kuten TaVM)
4) kuvaus kirjanpitovelvollisen liikesuhteet, tuotteet ja palvelut sekä muu toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen keskeisistä 1 momentissa mainittuihin asioihin liittyvistä riskeistä, joiden toteutuminen todennäköisesti haittaa sen toimintaa, sekä selostus siitä, miten kirjanpitovelvollinen hallitsee näitä riskejä, sekä kirjanpitovelvollisen näiden seikkojen kannalta merkittävien tavarantoimittajien, alihankkijoiden ja muiden liiketoimintakumppaneiden nimeäminen;
(5 kohta kuten TaVM)
(4—6 mom. kuten TaVM)

3 §

Poikkeus tietojen esittämiseen

Neuvotteluihin tai niiden kuluessa ilmeneviin tapahtumiin tai asioihin liittyviä tietoja saadaan jättää ilmoittamatta, jos kirjanpitovelvollisen perustellun käsityksen mukaan tietojen julkistaminen aiheuttaisi vakavaa haittaa kirjanpitovelvollisen kaupalliselle asemalle. Edellytyksenä on kuitenkin, että tietojen poisjättäminen ei estä kirjanpitovelvollisen toiminnan kehityksen ja tuloksen sekä taloudellisen aseman vaikutusten oikeaa ja tasapuolista ymmärtämistä. Jos kirjanpitovelvollinen jättää ilmoittamatta kyseisiä tietoja liikesalaisuuksien ja kilpailullisten näkökohtien tähden, selvityksessä on annettava selkeä ja perusteltu syy, miksi kirjanpitovelvollinen toimii siten.

Helsingissä 9.12.2016

Hanna Sarkkinen vas
Antero Vartia vihr